

teremtett központi tér- és tömegrendszerének harmóniáját így rombolta szét a (barokk) hosszház hozzáépítése.

Végeredményben arra lehet következtetni, hogy a latin-keresztény templom építőművészete az említett stílusokban alapvető ellentétet tartalmazott. Ezzel tusakodott a művészet állandóan. Hiszen a művészi megvalósítás mindig harmóniába foglalás és harmónia-teremtés igényével lép fel. Minden részletet összefogó és önmagát minden részletben kifejező harmónia az, amire a művészet törekszik és ami által létezik. Egységet akar, számára minden részlet „szükséges”. Rendezett gazdagságot, amelyben minden részlet esetlegeségét megszünteti az egész belőlük teremtett értelme. A művészi megformálás mint összességé rendezés ellentétben áll a hosszanti irányultsággal – tehát azzal, amely a hierarchiában a konkrét közösség viszonyát érvényesítette. Közösségi szellemével került ellentétbe, mert az összegezés harmóniáját akarta közös valósággá tenni, mert a szellem világában akarta a harmóniát megteremteni. Amikor a közösség alapját adó közöst formálja és létezteti, akkor kerül a közösséggel – annak rendjével – ellentétbe. A művészet egyszerre fejezi ki és tagadja tehát a közösség létmódját, mert a közöst harmóniának akarja és ekként is igyekszik azt megvalósítani.

Az útipoggyász

Pilinszky János emlékére

*Minek az óra,
és minek a térkép*

*A tengericsillag nyugalma,
és a havasi gyopár igyekezete
a ránk testált
útipoggyász.*

BODNÁR ISTVÁN

K Major-Zala Lajos: **AJSA**. Civilizációnk XX. század, végi állapotát valószínűleg a televízió tükrözi leghívebben. A tévé napi adataiban képek és látványok önkényes egybefűzésével ott nyüzsgő az élet kivonatolt változatossága. Hírek és hírek, valódi és látszatesemények! És mégis: a mai ember – egyik közönyét a másikra cserélve – egyre unatkozik. Képzletét a világ nagy elmentmondásai – mint mondjuk: az éhezés kontra szupergazdagság – nem tudják lázba hozni. Mint ahogy hidegen hagyják érzékeit a fegyverkezési statisztikák is. Masszív öntudatossága – kikezdetetlen: ő a modern társadalom Fogyasztója; így másra nem, csak önmagára kíváncsi. Nem meglepő tehát, ha a jóléti társadalom eme díszpolgára azzal sem törődik, hogyha moralitásának nincs fogható mércéje: az valamikor nyomtalanul elveszett.

Ö Ezen az ezüstszürkébe váltott, komputerizált világon talán már segítség sincs: rohan önmaga vesztébe. Hacsak...! Hacsak egy valamilyen úrbéli, „tévéntüli” lény megjelenése képernyős glóbuszunkon nem gyűjt végre világosságot. Mert talán csak egy ilyen különleges, Földön ki-

vüli lény – a maga makulátlan érzéseivel s szűztiszta gondolataival – tudná ráébreszteni korunk emberét a szomorú igazságra: az alkotó, a gondolkodó homo sapiens helyett önmagát csak *Egyazonná, Négyzögletessé*, vagyis csak *Fogyasztóvá* volt képes formálni.

A nagy ráébresztés persze csak a mesében lehetséges. És ott is csak az olyan angyalszerű, „tévéntüli” lények segítségével, mint amilyen a képzeletszülte Ajsa is, aki – Major-Zala Lajos meseregényének hőseként – pusztá felbukkanásával figyelmeztet: másként is, szebben is élhetnénk e számunkra kijelölt bolygón.

A képzelet és valóság kapuját szélesre táró meseregény műfaja rendkívül nagy írói szabadságot kínál az alkotónak. Major-Zala Lajos, a Svájcban élő magyar lírikus első prózakötete azonban ezzel csak részben, mondhatni óvatosan élt. Így az *Ajsa*, a többféle hang kipróbálása-megszólaltatása mellett is *csak* az emberiség jövőjét feltű, szelid aggodalmaskodássá alakult. (*Aurora Könyvek; München, 1983*)

De Coll Lajos